

običajne parlamentarne navade. — Papež Lev XIII. se je jako laskavo izrazil o homeruli, češ, da se bode ž njo dala večja prostost irskim katoličanom.

Obrtnija.

Lepšanje lesa.

Za lepšanje lesne površine poznamo jako veliko sredstev. V najpriprostejšem slučaju pobarvamo les z jednostavno vodenjo ali oljnato barvo, prevlečemo ga s pokostjo, lakom ali pa ga namočimo z raznimi tekočinami, ki mu dajo plemenitejša lice. V drugih razmerah pokrijemo les z navadnimi ali pa dragocenimi kovinami, to je, les broniramo, posrebrnimo, pozlatimo itd. Podlago kovinam treba posebno skrbno pripraviti; navadno vzamemo v ta namen kreda ali gips, malokdaj druge tvarine. V kreda moremo vrezati različnih okraskov, ki dajo površini dokaj prijetneje, okusneje in dragoceneje lice. Poleg vrezanih ali celó vlitih ornamentov pa lepšamo površje tudi s slikarskimi okraski, ki so izvršeni z navadnimi patronami ali s prosto roko izurjenega delavca ali pa celo umetnika, kateremu se predmet ne zdi premalenkosten, da ga okraši s proizvodi svojega uma in svoje zmožnosti. Naravno je, da s prosto roko slikani in morebiti celo senčani ornament dokaj stanejo in da jih je vsled tega mogoče uporabljati le v skrajnih slučajih, ko naroča delo stranka, katera razpolaga s potrebnimi novci. Navadnemu človeku pa je tako lepšanje površja skorej nepristopno in zato moramo veselo pozdravljati vsak napredek, katerega otvori današnji čas v izumljeni priprosti in cenih načinov, ki naj nadomeščajo drage in nepristopne metode starejših dni. Ravno sedaj poročajo strokovni listi o iznajdbi, vsled katere lepšamo površino lesa ali pa tudi kamenja z ornamentami v reliefu na zelo jednostaven način, ki ne stane skoraj nič več truda, kakor navadno risanje ali slikanje s patroni, a učinek njegov je mnogo lepši in umetniški. Postopa se takole: Naredi limovo kreda (to je, razredčeni limovi vodi primešaj primerno množino krede) in jo s trdim ščetinastim čopičem nadevaj čofaje na leseno podlago. Ko se posuši, ponavljaj to še 5 do 8 krat, tako da dobiš kaceh 5 milimetrov debelo kredino plast. Ko je suha, jo s plovcem in vodo lepo ogladi in zbrusi, da dobiš gladko in jednostavno površje. Na to plast narisaj s prosto roko ali pa s posebno patrono zahtevani ornament in sicer z ne preveč mastno oljnato barvo. Ko se barva posuši, vzemi gobo ali pa ščet, ter začni s toplo vodo drgniti okraske. Dobro je, če prideneš vodi nekoliko dvojno kromovokislegakalija. Kmalu zapaziš, da voda onih delov povsem nič ne načne, ki so pokriti z oljnato barvo, ti deli ostanejo pri miru, kar je pa okoli njih, to zmiješ in izdolbeš z gobo vedno globokeje, tako da nastane konečno reliefni ornament, kakor bi ga bil z dolgim naporom izrezljal iz krede. Ko je stvar suha, se pobarva ali pa pozlati, kakor hočemo. Učinek je v obeh slučajih jako prijeten. Opomniti je še, da dvoj-

nekromovokisli kalij globoko pronicuje kreda in jo kmalu utrdi zoper vpliv važnosti in mokrote, tako da so ploskve, okrašene na opisani način, tudi zelo trpežne.

Ni dvomiti, de se bode ta metoda kmalu udomačila pri izdelovalcih raznih lesnih proizvodov. Posebno za lepšanje okvirov itd. se bode dala izvrstno porabiti.

Obrtnijske raznoterosti.

Sušenje desk se vrši na Angleškem večinoma bolj previdno in solidno, nego pri nas. Deske pridejo iz žage takoj v tekočo vodo, kjer leže 14 do 30 dni. Potem jih denejo v odprte shrambe (šupe), kjer jih postavijo po konci, tako, da ima zrak dovolj pristopa do njih. V 3 — 4 tednih je les suh in jako trpežen. Mizarji take deske radi dražje plačujejo, nego navadne, ker so dokaj boljše in pomagajo dotičniku do imena solidne firme.

Pravico stene tapecirati imajo po najnovejši odredbi upravnega sodišča jedino le tapetniki; le izjemoma je sobnim slikarjem dovoljeno, stene tudi tapecirati.

Kmetijstvo.

Črtice za sadjarje.

VI.

Mnogo se je mej sadjarji ugibalo, kdaj naj se mlado drevesce cepi v drevesnici. Mnogi sadjarji so bili dolgo tega mnenja, da se s cepljenjem mora počakati, da drevesce precej odraste. Trdili so, da so divjaki manj občutljivi za vremenske nezgode, nego cepljenci in je sploh drevesce trdnjše, ako je visoko cepljeno. To mnenje se je dolgo ohranilo, ne le pri sadjarjih temveč tudi mej ljudstvom samim, dasi ni bilo potrjeno z nobenimi poskusi.

Tako ravnanje z drevesci pa ima vsekako marsikako slabo stran. Dolgo časa morajo ostati v drevesnici, ki se izprazni navadno šele v kaceh osmih ali desetih letih. Necepljena drevesca pa navadno ne rastejo ravno, temveč se kriva na vse strani, treba jih je privezavati, da dobimo lepa ravna drevesca. S tem privezavanjem in vravnavanjem imamo mnogo dela in vseh je pa navadno vendar še jako nepovoljen.

Če pa cepimo drevesce še majhno, v prvem in drugem letu, ko smo je presadili, bodo lepo ravno rastla in ž njim nimamo toliko dela. Taka drevesca niso grčeva in trnjeva, kakor divjaki. Proti vremenskim nezgodam pa niso nič občutljivejša, kakor drevesca, ki smo jih pozneje cepili. Velika prednost je pa, da taka drevesca lahko kmalu presadimo na vrt. Sedaj spregovorimo še nekaj o obdelavanji drevesnice. Kmalu ko so se drevesca vanjo presadila, mora se okopavati, da jo preveč ne preraste plevel in zemlja ne razpoka. To delo se pa mora vršiti jako skrbno, da se drevesca kaj ne poškodujejo. Za to delo potrebuje se rovnice ali motike. Trava okrog drevesc naj se z roko poruje. Poleg tega se mora pa še drevesnica pridno pletiti. Plevel je v drevesnici ravno tako škodljiv, kakor na njivi. Drevescu odtegne mnogo

hrane in zatorej mnogo počasneje raste. Rahljanje zemlje v drevesnici je pa zaradi tega koristno, da more vanjo zrak, kar jako pospešuje drevesno rast.

Če zemlja ni dobra se mora seveda gnojiti, najboljše z živalskim gnojem. Umetna gnojila se navadno v drevesnicah nič posebno ne obneso. Gnoj naj bode že nekoliko preležan. Najbolje je, če se vzame kravjega, konjskega in ovčjega gnoja in se vse to dobro zmeša. Tudi gnoj od perutnine jako ugaja drevesnicam. Dolgo je bilo razširjeno napačno mnenje, da gnojenje drevescem škoduje, posebno pred živalskim gnojem so imeli sadjarji strah. Zadnji čas je pa ta presodek precej izginil. Seveda ko bi kdo le preveč gnojl, bi to bilo že škodljivo, ali takega gnojenja se ni bati, ker je ž njim preveč dela in prizadene preveč stroškov. Zatorej se bode mnogo prej prigodilo, da bode drevesnica premalo pognojena nego pa preveč.

Kdaj naj se pa gnoji drevesnica? Po skušnjah je najbolje drevesnico gnojiti v pozni jeseni, po zimi ali pa v zgodnji pomladi. Pred novembrom nikar ne spravlja gnoja v drevesnico, v začetku marca pa mora vsekako gnoj biti v zemlji. Če gnojiš po zimi, se bodeš kmalu prepričal, da bode gnojenje mnogo več izdalo. Letno gnojenje pa pospešuje le rast plevela po drevesnicah in je torej včasih res skoro škodljivo. Pa še nekaj družega govori za zimsko gnojenje. Po zimi je bolj mokro in mokrota gnojilne snovi spravi globoko v zemljo k drevesnim koreninam. V drevesnicah je to globoko gnojenje potrebno, ker korenine segajo globoko v zemljo.

Kmetijske raznoterosti.

Kako se odpravi mah z dreves. Deni v sod 1 del pepela, 1 del apna v 8 delov vode in to dobro pomešaj. To pusti stati kacic osem dnij in slednji dan dobro premešaj. S to tekočino s čopičem namaži drevesa in odpal bode čez nekaj časa mah z dreves in ne bode več rasel po njih.

Nerodovitnost orehov. Večkrat se slišijo pritožbe o nerodovitnosti orehov, posedno tacih, ki rastejo posamično. Preiskave so pokazale, da je vzrok te nerodovitnosti to, da pri nekaterih vrstah se moško cvetje še le odpre, ko je že žensko odcvetlo. V takih slučajih je nemogoče. Jedin pri pomoček je, da se sade orehi v večjih skupinah, ker potem je vsekako upati, da se pri kakem drevesu moško cvetje odpre, predno žensko odcvete. Žuželke pa preneso cvetni prah z drevesa na drevo. Po skušnjah je tudi dognano, da se oplojenje bolj gotovo in bolje izvrši s cvetnim prahom druge istovrstne rastline in je že zategadel priporočati, da se drevesa jedne vrste sade v večjih skupinah. Posebno to velja za drevesa, na katerih je moško in žensko cvetje ločeno.

Brananje ozimine spomladi. Dognano je, da je branje ozimine jako koristno, ali vedno je to premalo še v navadi. Ko se pomladi malo ogreje in se ni več bati mraza, pa branaj. Samo ne sme biti niti presuho niti prevlažno za to delo. Čim večja in gostejša je ozimina, tem bolj njivo prebranaj. S tem dosežeš, da žito ne bode pregosto in ne poleže. Čim prej je po branju dež, tem lepše potem raste žito.

Sredstvo, s katerim se pomaga, da tiči ne pojedjo semena. Svinčeno rudečilo je dober pomoček, da tiči ne pojedjo semena, ko se vseje. Vsuj seme, ki ga misliš vsejati v

lonec ali sod in prilij vode, tako da je vse podno juhi, ak, mešaš. Sedaj prideni mej mešanjem toliko svinčenega rudečila da je tekočina rudeča. Mešaj močno, da se barvilo prime vseh zrn. Sedaj se skozi sito odtoči voda v drugo posodo in seme posuši na solnci ali pa v zakurjenem prostoru. Ko je seme suho, se pa lahko poseje. To sredstvo je zaradi tega priporočila vredno, ker tiči ne poginejo, temveč le semena ne pobirajo, ker ga dobro poznajo.

Poučni in zabavni del.

Balkanska mesta.

Sofija ali Sredec.

(Dalje.)

Lep pogled je pa proti južni strani na goro Vitošo. Sofije si brez Vitoše skoro misliti ne moremo, kakor Napolja ne brez Vezuva. Ta gora je nekak vremenski prerok za mesto. Dokler je brez megle, se po leti ni bati grdega vremena, ko se pa njen vrh zavije v meglo, pa je pričakovati dežja. Ta gora stoji skoro po vsem osamljena. Na mestni strani ni gozdov, le sem ter tja je hrastovo grmičevje in pri samostanu Dragalevcih je lep gaj. Pač pa so bolj na severni strani gosti hrastovi in bukovi gozdi. Južna stran je pa gola in je lep pašnik, po katerem zlasti po leti vidiš pasti se lepo govedo.

Najvišji vrhunec pa ni pečina nad dragalevskim samostanom, kakor se vidi iz Sofije, temveč je bolj zadej, ter je blizu 2300 metrov visok. Na Vitoši vidi se sneg še jako dolgo spomladi, kar provzročuje, da je podnebje po vsej okolici bolj hladno. Na zapadni strani Vitoše izvira reka Struma. Mnogi potoki iz Vitoše tečejo v Strumo, drugi pa v Isker. Pot na Vitošo z mestne strani in pa od strumskih virov je jako strma, polagoma se pa pride na vrh s severne strani.

Vrh Vitoše je gola peščena planjava. Tam se vidijo razpadajoče skale in semtertja se sliši prijetno šumljanje potokov. Na vrhu kakor sploh na Vitoši vidiš razpadanje in preperenje kamenja. Mraz in voda tu pridno opravljata svoje delo in razganjata trdno kamenje. Voda pa potem odnaša pesek v nižavo. Vsa okolica okrog Sofije je polna majhnih okroglih kamenčkov, katere je vse v teku mnogih stoletjih voda nanosila iz Vitoše. Pogled z Vitoše je jako lep. Vidi se lepo ne le na mesto Sofijo, temveč je tudi prekrasen pogled na zahodne balkanske gore, Srednjo goro, Rilo, gorovje pri Trnji, da vidi se celo daleč v Srbijo. Kdor potuje za zabavo po Bolgariji, naj torej ne zamudi ogledati Vitoše.

Po leti je na Vitoši jako živahno. Bolgari pasejo svojo govedo, ovce in konje. Posebno v poletnih nočeh je lepo videti ognje, pri katerih taborujejo pastirji. Vidijo se večkrat kakor kresovi po naših gorah pred kresnim dnevom.

Jelenov na Vitoši ni, pač pa je dosti ujed in pa medvedov. V hudih zimah medvedje prihajajo celo v bližnja sela. V Sofiji tudi semtertja prineso mlade žive medvede na trg.